

THI HÀNH ÁN CÓ ĐỐI TƯỢNG LÀ TÀI SẢN SỐ TẠI MỘT SỐ QUỐC GIA
TRÊN THẾ GIỚI - LIÊN HỆ KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

TRẦN VANG PHŨ*

PHAN HỒNG THÁI**

Ngày nhận bài: 09/10/2025

Ngày phản biện: 20/10/2025

Ngày đăng bài: 25/02/2026

Tóm tắt:

Trong bối cảnh chuyển đổi số và hội nhập quốc tế, tài sản số đã trở thành một phần quan trọng của nền kinh tế. Đáp ứng bước ngoặt của nền kinh tế số, Luật Công nghiệp công nghệ số 2025 và Nghị quyết số 05/2025/NQ-CP về việc triển khai thí điểm thị trường tài sản mã hóa đã tạo ra khung pháp lý cơ bản cho tài sản số tại Việt Nam. Khi các giao dịch tài sản mã hóa được công nhận và cho phép chính thức, một vấn đề tất yếu sẽ phát sinh: đó là các tranh chấp liên quan đến tài sản mã hóa và việc thi hành án đối với loại tài sản này. Tuy nhiên, khung pháp lý hiện hành của Việt Nam về thi hành án vẫn chưa có quy định đầy đủ để điều chỉnh loại tài sản đặc thù này. Chính vì thực tiễn này, bài viết sẽ tập trung phân tích các quy định pháp luật của Nhật Bản và Singapore,

Abstracts:

In the context of digital transformation and international integration, digital assets have emerged as a vital component of the economy. To address the turning point of the digital economy, the Law on Digital Technology Industry 2025 and Resolution No. 05/2025/NQ-CP on the pilot implementation of the crypto-asset market have established a fundamental legal framework for digital assets in Vietnam. As crypto-asset transactions become officially recognized and permitted, disputes involving these assets and the subsequent enforcement of judgments have become inevitable challenges. However, Vietnam's current legal framework for civil judgment enforcement lacks comprehensive regulations to govern this specific asset class. Given this reality, the article focuses on analyzing the legal provisions of Japan and Singapore to propose solutions for

* TS., Trường Đại học Kinh tế - Tài chính Thành phố Hồ Chí Minh; Email: phutv@uef.edu.vn

** HVCH., Trường Đại học Kinh tế - Tài chính Thành phố Hồ Chí Minh; Email: thaiphan.lawyer@gmail.com

từ đó đề xuất các giải pháp nhằm hoàn thiện pháp luật về thi hành án đối với tài sản mã hóa tại Việt Nam.

improving the legal system regarding the enforcement of judgments for crypto-assets in Vietnam. communication initiatives to disseminate

Từ khóa:

Tài sản số, thi hành án dân sự, kinh nghiệm quốc tế, Việt Nam.

Keywords:

Digital assets, civil enforcement, international experience, Vietnam

1. Đặt vấn đề

Cùng với sự phát triển khoa học kỹ thuật, sự ra đời của tài sản mã hóa bên cạnh tài sản “hữu hình” truyền thống là xu hướng tất yếu. Pháp luật sau khi được ban hành dù mang tính dự đoán tốt đến như thế nào đều khó theo kịp sự vận động và phát triển của xã hội. Do đó, việc công nhận và ban hành quy định pháp luật để điều chỉnh các quan hệ xã hội mới là yêu cầu tất yếu về lý luận và thực tiễn. Theo khảo sát của Hiệp hội An ninh mạng Quốc gia (NCA) năm 2024, người dân Việt Nam đã mất khoảng 18.900 tỷ đồng vì các hành vi lừa đảo trực tuyến. Trong đó, hình thức phổ biến nhất là các lời mời gọi đầu tư vào những sàn giao dịch không rõ nguồn gốc, với khoảng 70,72% người dùng từng nhận được những đề nghị này¹. Sự phát triển của các loại tài sản số như tiền mã hóa, token, NFT, tài sản ảo trong game, tài sản số hóa bất động sản... đã tạo ra nhiều cơ hội đầu tư nhưng cũng đặt ra không ít thách thức cho hệ thống pháp luật, đặc biệt là trong lĩnh vực thi hành án. Chính vì vậy, việc nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế để từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm với điều kiện phát triển kinh tế- xã hội của Việt Nam là hết sức cần thiết trong giai đoạn hiện nay, phù hợp với xu hướng hội nhập và hài hòa hóa pháp luật quốc tế.

2. Tổng quan về thực trạng thi hành án đối với tài sản số tại Việt Nam và hướng nghiên cứu dựa trên quy định của Nhật Bản và Singapore

Theo quy định pháp luật của Việt Nam, Luật Thi hành án dân sự năm 2008 và các văn bản hướng dẫn có liên quan vẫn chưa có quy định về kê biên, phong tỏa, chuyển giao, hay yêu cầu các sàn giao dịch hợp tác để xử lý đối với tài sản mã hoá.

¹ Nguyễn Linh Chi (2025), “*Xây dựng khung pháp lý về tài sản số - Vấn đề cấp bách nhưng cần thận trọng*”, truy cập tại [https://lsvn.vn/xay-dung-khung-phap-ly-ve-tai-san-so-van-de-cap-bach-nhung-can-than-trong-a157023.html](https://lsvn.vn/xay-dung-khung-phap-ly-ve-tai-san-so-van-de-cap-bach-nhung-can-than-trong), Tạp chí điện tử Luật sư Việt Nam, truy cập ngày 01/10/2025.

Các quy định trong thi hành án dân sự hiện nay chủ yếu áp dụng cho tài sản hữu hình, tiền, giấy tờ có giá, quyền sử dụng đất, quyền tài sản phát sinh từ hợp đồng... Các cơ quan thi hành án đã và đang gặp nhiều khó khăn trong việc xác định quyền sở hữu, quyền tài sản đối với tài sản số do tính ẩn danh, phi biên giới của tài sản số. Luật đấu giá tài sản số 01/2016/QH14 (sửa đổi, bổ sung theo Luật số 16/2023/QH15) chưa có những hướng dẫn cụ thể về truy vết, bảo quản, định giá, đấu giá đối với tài sản số, dẫn tới việc định giá tài sản số đang gặp phải nhiều khó khăn do giá trị biến động mạnh, phụ thuộc vào thị trường quốc tế, không có cơ quan định giá chuyên nghiệp. Với các sàn giao dịch nước ngoài, việc thực thi lệnh kê biên, phong tỏa tài sản số lại càng trở nên phức tạp do khác biệt về pháp luật, thủ tục và các quy định liên quan tới hợp tác quốc tế còn hạn chế. Kéo theo đó là việc bảo quản tài sản số cũng đặt ra nhiều thách thức về mặt kỹ thuật, bảo mật, phòng ngừa rủi ro mất mát, bị hack, bị tẩu tán.

Nhìn chung, các vụ việc liên quan đến sàn giao dịch tài sản số tại Việt Nam xảy ra vi phạm chủ yếu do hoạt động không phép, không chịu sự quản lý chặt chẽ của cơ quan nhà nước, dẫn đến việc hợp tác với cơ quan thi hành án gặp phải nhiều khó khăn. Cụ thể, ngày 11/8/2025 tại Việt Nam Công an tỉnh Phú Thọ đã bắt giữ được đường dây lừa đảo với tổng số tiền huy động lên tới hàng tỷ USD, hoạt động dưới hình thức mua bán đồng tiền ảo có tên gọi là PaynetCoin (PAYN)². Hay các vụ lừa đảo bằng tiền ảo với quy mô hàng tỷ đồng³, đặc biệt ngày 26/9/2025 Công an thành phố Hà Nội đã triệt phá nhóm đối tượng sử dụng công nghệ hoạt động dưới hình thức kêu gọi dụ dỗ đầu tư dự án đồng tiền số “WorldMall.app”, huy động hàng chục tỷ đồng từ người dân cả nước⁴. Hay tại Bản án số 841/2023/HS-PT ngày 01/11/2023 của Tòa án nhân dân cấp cao Thành phố Hồ Chí Minh liên quan đến việc đòi lại tài sản tiền điện tử⁵.

² Báo Công an Nhân dân, “Phú Thọ: Triệt phá đường dây lừa đảo tiền ảo PaynetCoin với số tiền huy động hàng tỷ USD”, (11/08/2025), truy cập tại <https://cand.com.vn/Ban-tin-113/phu-tho-triet-pha-duong-day-lua-dao-tien-ao-paynetcoin-voi-so-tien-huy-dong-hang-ty-usd-i777649/>, truy cập ngày 22/8/2025.

³ Đức Thiện, Báo tuổi trẻ, “Lại nở rộ lừa đảo đầu tư tiền ảo, nhiều người bị lừa hàng tỷ đồng”, truy cập tại <https://tuoitre.vn/lai-no-ro-lua-dao-dau-tu-tien-ao-nhieu-nguoi-bi-lua-hang-ti-dong-20240923222125661.htm#:~:text=L%E1%BB%A3i%20d%E1%BB%A5ng%20l%C3%B2ng%20tham%20v%C3%A0%20th%E1%BA%BFu%20ki%E1%BA%BFn%20th%E1%BB%A9c,kh%E1%BB%A7ng.%20Nhi%E1%BB%81u%20ng%C6%B0%E1%BB%9D%20b%E1%BB%8B%20l%E1%BB%ABa%20h%C3%A0ng%20t%E1%BB%89%20C4%91%E1%BB%93ng>, truy cập ngày 26/9/2025.

⁴ Báo nhân dân, “Triệt phá nhóm tội phạm lừa đảo chiếm đoạt tài sản dưới hình thức kêu gọi đầu tư dự án tiền ảo”, truy cập tại <https://nhandan.vn/triet-pha-nhom-toi-pham-lua-dao-chiem-doat-tai-san-duoi-hinh-thuc-keu-goi-dau-tu-du-an-tien-ao-post908213.html>, truy cập ngày 26/9/2025.

⁵ Bản án số 841/2023/HS-PT ngày 01/11/2023 Tòa án nhân dân cấp cao Thành phố Hồ Chí Minh, truy cập tại <https://congbobanan.toaan.gov.vn/3ta1369391t1cvn/>, truy cập ngày 02/10/2025.

Với tình hình nêu trên, việc nghiên cứu các quy định pháp luật về thi hành án đối với tài sản số tại hai nước Nhật Bản và Singapore sẽ góp phần đưa ra kiến nghị phù hợp nhằm hoàn thiện quy định pháp luật đối với việc thi hành án tại Việt Nam hiện nay.

Tại Nhật Bản, việc thi hành án đối với tài sản số được quy định tại Luật về Dịch vụ thanh toán (Payment Services Act - sửa đổi năm 2022, có hiệu lực từ tháng 6/2023); Luật Thi hành án Dân sự (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019); Bộ luật Tố tụng Dân sự (Đạo luật số 48 sửa đổi năm 2022) và thực tiễn các vụ việc. Theo đó, việc nghiên cứu pháp luật Nhật Bản với vấn đề thi hành án đối với tài sản số sẽ được thực hiện qua bốn bước chính bao gồm: bước 1, Tòa án thi hành án ra lệnh kê biên hoặc thực hiện phong tỏa quyền đòi nợ tài sản số của người phải thi hành án tại sàn giao dịch; bước 2, tòa án sẽ gửi thông báo đến sàn giao dịch, yêu cầu phong tỏa tài sản có liên quan; bước 3, sau khi tài sản số bị phong tỏa, sàn giao dịch phải chuyển giao tài sản số hoặc giá trị tương đương bằng tiền cho cơ quan thi hành án theo yêu cầu của tòa án; bước 4, cơ quan thi hành án thực hiện việc thanh lý tài sản số và phân chia cho các chủ nợ.

Tại Singapore, khung pháp lý đối với việc thi hành án đối với tài sản số dựa trên các quy định của Luật Dịch vụ thanh toán 2019; Luật Phá sản, tái cấu trúc và giải thể năm 2018; Đạo luật Tòa án tối cao; Đạo luật Dân sự và qua các thực tiễn xét xử. Theo đó, quy trình thi hành án đối với tài sản số được áp dụng qua bốn bước: Bước 1, thu thập càng nhiều thông tin và bằng chứng liên quan; bước 2, quyết định thẩm quyền xét xử, cơ quan tài phán nơi khiếu nại được đệ trình chống lại người vi phạm; bước 3, xin lệnh cấm, lệnh khám xét/lệnh tiết lộ liên quan và truy tìm tài sản khi có thông tin; bước 4, thi hành phán quyết đối với tài sản của các bên⁶.

Việc nghiên cứu các khía cạnh của việc thi hành án đối với tài sản số của Nhật Bản và Singapore sẽ đưa ra những kiến nghị phù hợp đối với Việt Nam trong thời gian tới, nhằm hướng đến sự phân định rõ giữa: Bản chất pháp lý - Quy trình thực thi - Chủ thể phối hợp, từ đó nhằm hướng tới bốn nội dung được đề cập trong bài báo này, cụ thể bài báo làm rõ những vấn đề như sau:

Thứ nhất, xác định rõ ràng bản chất pháp lý của tài sản số.

Thứ hai, xây dựng cơ chế đặc thù cho các biện pháp kê biên, phong tỏa, định giá và xử lý tài sản số.

⁶ Commercial Dispute Resolution (CDR), (02/04/2025), Keith Oliver, Peters & Peters Solicitors LLP, “Luật Chống gian lận, truy tìm tài sản và thu hồi tài sản ở Singapore”, <https://www.cdr-news.com/cdr-essential-intelligence/fraud-asset-tracing-recovery/singapore/>, (truy cập ngày 01/02/2026).

Thứ ba, quy định trách nhiệm hợp tác của các sàn giao dịch và tổ chức lưu ký.

Thứ tư, hoàn thiện quy trình tố tụng chuyên biệt gắn liền với năng lực kỹ thuật và phối hợp liên ngành.

3. Quy định pháp luật của một số quốc gia về thi hành án đối với tài sản mã hóa

3.1. Nhật Bản

Tình trạng pháp lý của “tài sản tiền điện tử” tại Nhật Bản chưa được quy định rõ ràng. Cụ thể, Bộ luật dân sự (Luật số 89 năm 1896, sửa đổi bởi Luật số 44 năm 2023) của Nhật Bản chỉ định nghĩa về “vật” và phân loại tài sản tại Điều 85 như sau: Thuật ngữ “vật” được sử dụng trong Bộ luật này có nghĩa là vật thể hữu hình⁷, ngoài quy định trên, chưa có văn bản pháp luật nào đưa ra những khái niệm phân loại đối với “tài sản kỹ thuật số”. Theo phán quyết của Tòa án Quận Tokyo ngày 05/8/2015, quyền sở hữu hoặc quyền sở hữu hợp pháp không áp dụng cho “tài sản tiền điện tử” vì chúng là tài sản vô hình. Do đó, việc chuyển nhượng “tài sản tiền điện tử” không đồng nghĩa với việc chuyển nhượng quyền sở hữu hoặc quyền sở hữu hợp pháp đối với “tài sản tiền điện tử”⁸. Theo một quan điểm khác của Bộ luật Dân sự Nhật Bản, vẫn chưa rõ khi nào việc chuyển giao “tài sản tiền điện tử” thông qua mạng lưới Blockchain sẽ được coi là cuối cùng vì các đặc điểm pháp lý của “tài sản tiền điện tử” vẫn chưa được xác định cụ thể. Thay vào đó, tình trạng pháp lý của tài sản tiền điện tử theo pháp luật Nhật bản được xác định dựa trên chức năng và mục đích sử dụng của chúng⁹, quan điểm này hiện nay đang hiểu là quan điểm chính khi đề cập đến đặc điểm pháp lý của tài sản tiền điện tử. Ngày 10/4/2025, Cơ quan dịch vụ Tài chính Nhật Bản (FSA) đã công bố một tài liệu thảo luận với tiêu đề “Xem xét cấu trúc Khung pháp lý liên quan đến Tài sản tiền điện tử”. Tài liệu nghiên cứu về các vấn đề chính như giám sát quy định và tính minh bạch... Trong đó, một đề xuất quan trọng là việc phân loại tài sản tiền điện tử thành hai loại: (i) Loại 1 là tài sản tiền điện tử dùng cho mục đích gây quỹ hoặc kinh doanh, đề cập đến các tài sản được huy động cho mục đích gây quỹ, chẳng hạn như một số token tiện ích; (ii) Loại 2 là tài sản tiền điện tử không dùng cho mục đích gây quỹ hoặc kinh doanh, bao gồm các tài sản như Bitcoin và Ethereum, không

⁷ Điều 85, Bộ luật Dân sự Nhật Bản (Luật số 89 năm 1896, sửa đổi bởi Luật số 44 năm 2023).

⁸ Anderson Mori & Tomotsune, “Nhật Bản: Hướng dẫn so sánh các quốc gia về Blockchain năm 2023”, Hướng dẫn so sánh các quốc gia trong danh sách Legal 500, tr. 9, truy cập tại https://www.amt-law.com/asset/res/news_2024_pdf/publication_0028484_ja_001.pdf, truy cập ngày 10/11/2025.

⁹Blockchain & Cryptocurrency Laws and Regulations 2026 - Japan, truy cập tại <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-cryptocurrency-laws-and-regulations/japan/>

liên quan đến các hoạt động gây quỹ. Ngoài ra FSA (Cơ quan dịch vụ Tài chính Nhật Bản) có kế hoạch đưa ra dự luật tiền điện tử vào năm 2026 nhằm mục đích phân loại tiền điện tử theo luật chứng khoán truyền thống và áp dụng các quy định về giao dịch nội gián¹⁰.

Thi hành án đối với tài sản số tại Nhật Bản được xây dựng trên nền tảng pháp lý đa tầng, kết hợp giữa Luật về Dịch vụ thanh toán (Payment Services Act sửa đổi năm 2022, có hiệu lực từ tháng 6/2023), Luật Thi hành án Dân sự (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019), Bộ luật Tố tụng Dân sự Nhật Bản (Đạo luật số 48 sửa đổi năm 2022). Cụ thể, khi người dùng có bản án hoặc quyết định dân sự buộc người phải thi hành án chuyển giao tài sản số, cơ quan có thẩm quyền xử lý là Tòa án Quận nơi bị đơn cư trú hoặc nơi đặt trụ sở của nhà cung cấp dịch vụ tài sản số (CAESP), theo quy định tại Điều 144 Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản. Quá trình cưỡng chế thi hành án đối với tài sản số được thực hiện theo các bước sau:

Bước 1: Tòa án thi hành án ra lệnh kê biên hoặc phong tỏa quyền đòi nợ tài sản số của người phải thi hành án tại sàn giao dịch, căn cứ Điều 145. Lệnh kê biên này có hiệu lực khi được gửi đến sàn giao dịch (bên thứ ba có nghĩa vụ)¹¹.

Bước 2: Tòa án gửi thông báo đến sàn giao dịch, yêu cầu phong tỏa tài sản số liên quan; sàn giao dịch có nghĩa vụ thực hiện phong tỏa ngay lập tức, không cho phép chuyển nhượng hoặc xử lý tài sản số đó, theo quy định tại Điều 145 và Điều 147. Nếu sàn giao dịch không thực hiện đúng nghĩa vụ khai báo hoặc phong tỏa, sẽ phải chịu trách nhiệm bồi thường thiệt hại¹².

Bước 3: Sau khi tài sản số bị phong tỏa, sàn giao dịch phải chuyển giao tài sản số hoặc giá trị tương đương bằng tiền cho cơ quan thi hành án theo yêu cầu của tòa án, căn cứ Điều 150 và Điều 156¹³.

Bước 4: Cơ quan thi hành án thực hiện việc thanh lý tài sản số và phân chia cho các chủ nợ theo quy định của pháp luật dân sự, dựa trên các quy định tại Điều 154 và Điều 166 của Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản¹⁴.

Một trường hợp điển hình là vụ phá sản Mt. Gox (Tokyo District Court, August 5, 2015), trong đó tòa án xác định tài sản mã hóa của người dùng tại sàn giao dịch chỉ

¹⁰ Cơ quan Dịch vụ Tài chính Nhật Bản, ngày 04/7/2025, “*Tài liệu thảo luận Kiểm tra các hệ thống quản lý liên quan đến tài sản tiền điện tử*”, truy cập tại https://www.fsa.go.jp/en/news/2025/20250410_2/01.pdf truy cập ngày 10/9/2025.

¹¹ Điều 145 Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019).

¹² Điều 145, 147 Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019).

¹³ Điều 150, 156 Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019).

¹⁴ Điều 154, 166 Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019).

là quyền đòi nợ đối với sàn giao dịch, không phải là tài sản hữu hình thuộc quyền sở hữu. Do đó, trong quá trình thi hành án, quyền đòi nợ này được kê biên, phong tỏa và xử lý theo thủ tục dân sự, bảo đảm quyền lợi của các chủ nợ¹⁵. Các sàn giao dịch tài sản số phải chịu sự quản lý chặt chẽ của Cơ quan Dịch vụ Tài chính Nhật Bản (FSA), có nghĩa vụ tách biệt tài sản của người dùng, tuân thủ quy trình xác minh danh tính khách hàng (KYC), thực hiện các biện pháp phòng chống rửa tiền (AML) và đảm bảo quy tắc thông tin phải đi theo từng giao dịch. Những quy định này tạo điều kiện thuận lợi cho việc truy vết, phong tỏa và thu hồi tài sản khi có yêu cầu từ cơ quan chức năng. Ngoài ra, trong quan hệ giữa người dùng và sàn giao dịch, nếu sàn giao dịch vi phạm nghĩa vụ hợp đồng (ví dụ: không thực hiện chuyển giao tài sản số, không bảo vệ tài sản của khách hàng, hoặc quản lý tài sản không tách biệt), người dùng có quyền khởi kiện dân sự để yêu cầu thực hiện nghĩa vụ hợp đồng hoặc bồi thường thiệt hại. Các tranh chấp dân sự này thường được giải quyết dựa trên hợp đồng dịch vụ, các quy định bảo vệ người tiêu dùng bắt buộc của Nhật Bản, cũng như các nguyên tắc chung của Bộ luật Dân sự¹⁶.

Từ những phân tích trên có thể thấy Nhật Bản là một trong những quốc gia đầu tiên xây dựng và liên tục cập nhật khung pháp lý cho tài sản mã hóa, với sự phối hợp giữa nhiều luật chuyên ngành, đưa quy định yêu cầu các nhà cung cấp dịch vụ sàn giao dịch chuyển tài sản mã hóa thay mặt người dùng phải thông báo cho các nhà cung cấp dịch vụ sàn giao dịch nhận về các thông tin nhận dạng liên quan đến cả người gửi và người nhận. Với cơ chế quản lý và giám sát chặt chẽ đối với sàn giao dịch khi các tổ chức cung cấp dịch vụ tài sản số, sàn giao dịch phải đăng ký¹⁷, chịu sự kiểm tra, kiểm toán định kỳ và tách biệt tài sản người dùng và tích hợp các quy định về thu thập dữ liệu người dùng¹⁸ và phòng chống rửa tiền¹⁹ và quy tắc thông tin phải đi theo giao dịch đã giúp tăng tính minh bạch, giảm rủi ro thất thoát, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi

¹⁵ Tokyo District Court, August 5, 2015 (Mt. Gox I): Xác định bản chất pháp lý của tài sản số là quyền đòi nợ đối với sàn giao dịch, không phải là tài sản hữu hình thuộc quyền sở hữu.

¹⁶ Yusuke Tachibana, *Blockchain and Finance in Japanese Law*, truy cập tại https://univerlag.uni-goettingen.de/bitstream/handle/3/isbn-978-3-86395-612-7.8/muriel_spindler_08_tachibana.pdf?sequence=1&isAllowed=y, truy cập ngày 11/9/2025.

¹⁷ Điều 63-2, 63-3 Đạo luật Dịch vụ thanh toán Nhật Bản (sửa đổi năm 2016, có hiệu lực từ tháng 4 năm 2017) (PSA), truy cập tại https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3078/en#je_ch4sc1at1, truy cập ngày 30/9/2025.

¹⁸ Điều 63-13, 63-14, 63-15 Đạo luật Dịch vụ thanh toán Nhật Bản (sửa đổi năm 2016, có hiệu lực từ tháng 4/2017) (PSA), truy cập tại https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3078/en#je_ch4sc1at1, truy cập ngày 30/9/2025.

¹⁹ Quy định trong hướng dẫn về phòng chống rửa tiền và chống tài trợ khủng bố, truy cập tại https://www.fsa.go.jp/common/law/amlcft/211122_en_amlcft_guidelines.pdf, truy cập ngày 30/9/2025.

cho việc phong tỏa, truy vết và thu hồi tài sản khi có yêu cầu từ cơ quan chức năng. Bên cạnh đó, khi các nhà cung cấp dịch vụ sàn giao dịch tài sản mã hóa phải theo quy định của Lệnh Văn phòng Nội các, thực hiện các biện pháp cần thiết để ngăn ngừa rò rỉ, mất mát hoặc hư hại thông tin có liên quan đến dịch vụ sàn giao dịch tài sản mã hóa và các biện pháp quản lý an toàn thông tin liên quan”²⁰.

3.2. Singapore

Quy định thi hành án của Singapore về tài sản số được quy định cụ thể qua Luật Dịch vụ thanh toán năm 2019 (Payment Services Act 2019) và Luật Phá sản, tái cấu trúc và giải thể năm 2018 (*Insolvency, Restructuring and Dissolution Act 2018*) (IRDA). Trong đó: Luật Dịch vụ thanh toán năm 2019 (Payment Services Act 2019) đã nêu được khái niệm cơ bản của tiền điện tử (Điều 2(1))²¹ giúp Tòa án xác định tài sản số là đối tượng thi hành án, đặc biệt trong tranh chấp liên quan đến dịch vụ thanh toán. Điều 23²² tạo nền tảng quan trọng cho thi hành án bằng cách yêu cầu tách biệt và lưu ký, cho phép tòa án dễ dàng áp dụng lệnh phong tỏa hoặc thu hồi, đặc biệt trong các vụ hack hoặc tranh chấp. Luật Phá sản, tái cấu trúc và giải thể năm 2018 (*Insolvency, Restructuring and Dissolution Act 2018*) (IRDA) cũng nêu rõ khái niệm về tài sản tại Điều 2(1)²³ tài sản này được gọi là tài sản vô hình cho phép tòa án và người quản lý phá sản hoặc người thanh lý áp dụng các biện pháp thi hành án như truy vết hoặc phân phối tài sản số trong các vụ phá sản cá nhân hoặc thanh lý công ty. Về việc thu hồi tài sản số trong các dịch vụ thanh lý được quy định rõ tại “Điều 227”²⁴ giúp tăng cường khả năng thu hồi tài sản số trong các vụ thanh lý.

Quy trình thực thi phán quyết tòa án đối với tài sản số thường áp dụng trong tranh chấp dân sự, thương mại hoặc gian lận qua bốn bước: Bước 1, bảo đảm thu thập càng nhiều thông tin và bằng chứng liên quan đến hành vi gian lận và tài sản có thể thu hồi càng tốt. Bước 2, quyết định cơ quan tài phán nơi khiếu nại được đệ trình chống lại người vi phạm. Bước 3, việc xin lệnh cấm, lệnh khám xét và/hoặc lệnh tiết lộ liên quan, truy tìm tài sản khi có thông tin mới. Bước 4, thi hành phán quyết đối với tài sản

²⁰ Khoản 8 Điều 63 Đạo luật Dịch vụ Thanh toán, (Payment Services Act - Đạo luật sửa đổi năm 2022, có hiệu lực từ tháng 6/2023).

²¹ Điều 2(1) Luật Dịch vụ thanh toán 2019 (Payment Services Act 2019), truy cập tại <https://sso.agc.gov.sg/act/psa2019>.

²² Điều 23, Luật Dịch vụ thanh toán 2019 (Payment Services Act 2019), truy cập tại <https://sso.agc.gov.sg/act/psa2019>.

²³ Điều 2(1), Đạo luật phá sản, Tái cấu trúc và Giải thể 2018, truy cập tại <https://sso.agc.gov.sg/Act/IRDA2018?ProvIds=P19-#pr227->.

²⁴ Điều 227(1), Đạo luật phá sản, Tái cấu trúc và Giải thể 2018, truy cập tại <https://sso.agc.gov.sg/Act/IRDA2018?ProvIds=P19-#pr227->.

của bị đơn, trong trường hợp bị đơn không có khả năng thanh toán khoản nợ của mình thì nguyên đơn có thể xem xét việc bắt đầu thủ tục phá sản hoặc mất khả năng thanh toán đối với bị đơn, điều này giúp giúp tối đa hóa việc thu hồi tài sản²⁵.

Quy trình trên được thể hiện rất rõ qua bản án và phán quyết của Tòa án tối cao Singapore. Công ty TNHH Công nghệ Tài chính By Bit kiện Hồ Khải Tân và những người khác (2023), vụ việc liên quan đến một tài sản tiền điện tử có tên Tether (USDT), một tiền mã hóa được bảo lãnh bằng tiền pháp định (USD) về việc vi phạm hợp đồng lao động, cáo buộc bà chuyển 4.209.720 USDT và tiền pháp định vào tài khoản cá nhân. Tòa tuyên phán quyết tóm tắt ủng hộ By Bit, xác định USDT là tài sản (choses in action), áp dụng constructive trust do hành vi gian lận của bà Ho. Tòa bác bỏ lập luận của bà Ho về "Jason" truy cập trái phép. Các lệnh bao gồm: Phải hoàn trả 647.880 USD, 117.238,46 SGD, chuyển số dư ví USDT (tối đa 3.561.840 USD), báo cáo và cho phép truy vết tài sản, trả lãi suất 5,33%/năm, và chịu chi phí tố tụng 56.500 SGD²⁶. Tòa án Cấp cao Singapore đã ra phán quyết rằng ByBit có quyền được xét xử một cách nhanh chóng và chấp nhận rằng USDT là tài sản có thể được nắm giữ theo hình thức ủy thác²⁷.

Ngoài ra, còn có Tòa án cấp cao Singapore trong vụ án Fantom Foundation Ltd kiện Multichain Foundation Ltd và những người khác (năm 2024) SGHC 239, tòa án cấp cao Singapore lần đầu tiên cấp lệnh cấm khởi kiện tại Hồng Kông, ưu tiên trọng tài tại Singapore trong tranh chấp tiền điện tử liên quan đến vụ truy cập trái phép (hack) Multichain Bridge (07/7/2023), gây thiệt hại 127 triệu USD. Nguyên đơn, Fantom Foundation Ltd, kiện hai bị đơn tại Singapore (Multichain Foundation Ltd và Multichain Pte Ltd) vi phạm bản thỏa thuận liên quan đến tài sản số (bao gồm: blockchain và stablecoin). Truy cập trái phép xảy ra do CEO bị đơn kiểm soát tập trung, trái với cam kết phi tập trung. Tòa công nhận tiền điện tử là tài sản, định giá thiệt hại theo nguyên tắc bồi thường hợp đồng. Thiệt hại gồm: 58.620,55 USD từ stable coin (USDT, USDC, DAI) và 2.129.250 USD từ 4.175 triệu FTM, tổng cộng 2.187.870,55 USD, chưa kể chi phí tố tụng. Phương pháp định giá dựa trên CoinMarketCap, SpookySwap, CoinGecko, được chấp nhận do bị đơn không phản biện²⁸.

²⁵ Luật Chống gian lận, truy tìm tài sản và thu hồi tài sản Singapore năm 2025, truy cập tại <https://www.cdr-news.com/cdr-essential-intelligence/fraud-asset-tracing-recovery/singapore/>

²⁶ Phán quyết tòa án cấp cao Singapore 2023, truy cập tại https://www.elitigation.sg/gd/s/2023_SGHC_199

²⁷ Gina Ng, "Singapore High Court Recognises Cryptocurrency as Property Capable of Being Held on Trust", truy cập tại <https://www.morganlewis.com/pubs/2023/08/singapore-high-court-recognises-cryptocurrency-as-property-capable-of-being-held-on-trust>, truy cập ngày 02/10/2025.

²⁸ Fantom Foundation Ltd v Multichain Foundation Ltd and Multichain Pte Ltd (2024), truy cập tại <https://www.kgplegal.com.sg/news-and-insights/case-law-summary-fantom-foundation-ltd-v-multichain-foundation-ltd-and-multichain-pte-ltd/>, truy cập ngày 11/9/2025.

Có thể thấy rằng các quy định của Singapore đã xây dựng một khung pháp lý tiên bộ và linh hoạt để xử lý vấn đề thi hành án đối với tài sản số. Việc sử dụng luật chuyên ngành để quản lý các tổ chức trung gian và sử dụng Tòa án để xử lý các tài sản số đồng thời công nhận tài sản số là “tài sản” về mặt pháp lý đã phá vỡ được rào cản rất lớn trong thi hành án. Quy định này khiến cho mã dữ liệu vô hình trở thành đối tượng có thể bị phong tỏa, kê biên và định giá một cách minh bạch.

4. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam

Từ những phân tích từ những thị trường đã và đang phát triển khá hoàn thiện về thi hành án đối với tài sản kỹ thuật số của Nhật Bản và Singapore việc đưa ra các bài học kinh nghiệm cho Việt Nam là một việc làm rất cần thiết. Có một số điểm cần cải thiện đối với quy định pháp luật Việt Nam như sau:

Thứ nhất, cần thiết xác định một cách rõ ràng bản chất pháp lý của tài sản số trong khuôn khổ hệ thống pháp luật. Thực tiễn tại Singapore cho thấy rằng, các quy định pháp luật như Luật Dịch vụ Thanh toán cùng với Luật Phá sản và Tái cấu trúc Giải thể đã thực hiện việc khái niệm hóa tiền điện tử, đồng thời phân loại tài sản số như một dạng tài sản vô hình. Đây là nền tảng quan trọng cho việc đảm bảo tính hiệu quả và nhất quán trong các thủ tục thực thi pháp luật và xử lý tranh chấp. Việc thừa nhận tài sản số là một loại tài sản tạo điều kiện thuận lợi để hệ thống tư pháp Singapore áp dụng các biện pháp truyền thống nhằm bảo đảm thực thi án, chẳng hạn như lệnh phong tỏa tài sản, thu hồi, truy vết và phân phối tài sản trong các vụ tranh chấp dân sự. Đặc biệt, các phán quyết từ hệ thống tòa án Singapore đã định hình nên những án lệ quan trọng, cung cấp kinh nghiệm quý giá cho Việt Nam trong nỗ lực cải cách pháp luật. Để nâng cao hiệu quả của quá trình thi hành án, khuyến nghị đặt ra là cần hoàn thiện các văn bản pháp luật nhằm chính thức công nhận tiền điện tử và tiền mã hóa như một loại tài sản có giá trị chuyển nhượng hợp pháp. Đồng thời, việc thiết lập một cơ chế pháp lý rõ ràng cũng là điều kiện tiên quyết để các cơ quan thực thi án quyền áp dụng các biện pháp như lệnh phong tỏa và thu hồi đối với các loại tài sản số này.

Thứ hai, các quốc gia như Nhật Bản và Singapore đều có những hướng dẫn, cơ chế riêng cho các biện pháp kê biên, phong tỏa, định giá, xử lý đối với tài sản số, kinh nghiệm từ các quốc gia này cho thấy việc xây dựng quy định pháp luật đầy đủ trong thi hành án cùng với những quy trình hướng dẫn chi tiết, linh hoạt phù hợp với thực tiễn là yếu tố then chốt giúp tăng tính minh bạch, bảo vệ quyền lợi các bên và hạn chế thất thoát tài sản. Chính thực tiễn đã phân tích nêu trên đã đặt ra yêu cầu cho việc xây

dựng cơ chế kê biên, phong tỏa, xử lý tài sản số thông qua việc sửa đổi, bổ sung Luật Thi hành án dân sự. Đồng thời, tích hợp công nghệ AI để hỗ trợ thực hiện các quy trình một cách nhanh chóng và giảm thời gian cho các bên.

Thứ ba, cần quy định trách nhiệm hợp tác của sàn giao dịch, tổ chức lưu ký tài sản số trong việc thực hiện lệnh của cơ quan thi hành án, cũng như bổ sung cơ chế buộc người giữ tài sản số phải thi hành án kê khai, giao nộp khóa riêng, khôi phục và chế tài xử lý nếu không tuân thủ. Từ việc phân tích những quy định pháp luật quốc tế việc yêu cầu các sàn giao dịch, tổ chức lưu ký đăng ký phải chịu sự quản lý, kiểm tra, kiểm toán định kỳ, tách biệt tài sản của người dùng và tuân thủ những quy định về phòng chống rửa tiền, xác minh danh tính và hợp tác với cơ quan chức năng là điều kiện tiên quyết giúp nâng cao hiệu quả khi thực hiện các biện pháp truy vết, phong tỏa, thu hồi tài sản số đồng thời giúp hạn chế tẩu tán, che giấu tài sản.

Thứ tư, cần xây dựng một quy trình tổ tụng chuyên biệt kết hợp với việc nâng cao năng lực kỹ thuật và phối hợp liên ngành trong thi hành án tài sản số. Kinh nghiệm từ Singapore và Nhật Bản cho ta thấy, một hệ thống thi hành án hiệu quả phải dựa trên sự kết hợp chặt chẽ giữa các quy định pháp lý và khả năng điều tra mang tính kỹ thuật chuyên sâu. Vì vậy, Việt Nam cũng cần thiết lập cơ chế phối hợp liên ngành giữa cơ quan tư pháp, công an, ngân hàng, tổ chức lưu ký và các chuyên gia công nghệ nhằm thực hiện việc truy vết, phân tích dữ liệu chuỗi khối (blockchain) để xác định chính xác hành vi gian lận và định vị tài sản mã hóa. Trong đó, có thể tham khảo phương pháp “travel rule”²⁹ của Nhật Bản theo Luật Phòng chống Chuyển giao tiền phạm pháp APTCP để minh bạch những thông tin giao dịch, cũng như vận dụng linh hoạt các lệnh tiết lộ thông tin và lệnh cấm của Singapore để bảo toàn tài sản ngay từ giai đoạn sớm. Để vận hành quy trình này, việc đầu tư đào tạo chuyên sâu về tài sản số, bảo mật và công nghệ mới cho đội ngũ cán bộ thi hành án và Thẩm phán là yêu cầu cấp thiết, điều này đảm bảo cho việc pháp luật được áp dụng đúng đắn, kịp thời và có khả năng giải quyết những thách thức đặc thù do tính phi tập trung của tài sản kỹ thuật số đặt ra.

Như vậy, việc tiếp thu và sử dụng linh hoạt những bài học kinh nghiệm quốc tế sẽ giúp Việt Nam xây dựng được khung pháp lý vững chắc và tạo ra cơ chế thực thi

²⁹ “Travel rule” là một quy định trong lĩnh vực phòng chống rửa tiền (AML/CFT) áp dụng cho các giao dịch tài sản số (ví dụ: tiền mã hóa, tiền điện tử). Quy định này yêu cầu các tổ chức trung gian (như sàn giao dịch tiền mã hóa, ngân hàng, tổ chức tài chính) phải thu thập, lưu trữ và chuyển tiếp thông tin nhận dạng của người gửi và người nhận khi thực hiện giao dịch chuyển tiền hoặc chuyển tài sản số vượt một ngưỡng giá trị nhất định.

hiệu quả, minh bạch, bảo vệ được quyền và lợi ích của các bên, thúc đẩy sự phát triển lành mạnh và bền vững của thị trường tài sản số trong thời kỳ chuyển đổi và hội nhập quốc tế hiện nay.

5. Kết luận

Sự đổi mới trong tốc độ phát triển của các loại tiền tệ và công nghệ mới đang tiếp tục tạo ra những thách thức liên tục cho những nhà lập pháp và cơ quan quản lý tại Việt Nam. Trong đó có tài sản số, bao gồm tiền điện tử, và các hình thức liên quan khác, tài sản số đang được sử dụng ngày càng phổ biến không chỉ ở các quốc gia lớn mà còn phổ biến rộng rãi. Việc hoàn thiện khung pháp lý về thi hành án đối với tài sản số là yêu cầu cấp thiết trong bối cảnh chuyển đổi số và hội nhập quốc tế hiện nay. Các kinh nghiệm từ Singapore và Nhật Bản cho thấy rằng cần xây dựng cơ chế kê biên, phong tỏa, xử lý tài sản số, tăng cường năng lực kỹ thuật, phối hợp liên ngành và hội nhập quốc tế trong bối cảnh hiện tại. Đảm bảo sự hòa nhập của tài sản số vào hệ thống pháp luật dân sự và hình sự truyền thống, giúp chuyển hóa các tài sản số thành giá trị kinh tế thực tiễn. Về tổng thể, tình hình thi hành án tài sản số ở Việt Nam vẫn còn thiếu quy định cụ thể dẫn đến rủi ro cao và thường xuyên xảy ra tranh chấp làm cho việc xác định và tịch thu tài sản số ngày càng khó khăn do tính phi tập trung và xuyên biên giới. Những vấn đề này cần đòi hỏi sự đổi mới tư pháp, tăng cường các quy định tổ tụng về thực thi tài sản số, tận dụng tối đa tiềm năng của lĩnh vực này, biến tài sản số từ một lĩnh vực rủi ro cao thành động lực tăng trưởng cho các nền kinh tế số hóa. Bên cạnh đó, Việt Nam cần chủ động sửa đổi, bổ sung pháp luật, ban hành hướng dẫn nghiệp vụ, đào tạo chuyên sâu để bảo đảm quyền lợi các bên, thúc đẩy phát triển thị trường tài sản số minh bạch, an toàn và phát triển. Không chỉ dừng lại ở việc xây dựng những quy trình pháp lý ổn định, minh bạch, rõ ràng mà cơ quan nhà nước còn cần đào tạo cho cán bộ nhân viên có nghiệp vụ vững vàng trong vấn đề liên quan đến tài sản số, am hiểu công nghệ thông tin. Đặc biệt là những vấn đề liên quan tới việc truy vết và thu giữ loại tài sản này tạo tiền đề để mở đường phát triển cho tài sản số phát triển.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Linh Chi (2025), “*Xây dựng khung pháp lý về tài sản số - Vấn đề cấp bách nhưng cần thận trọng*”, truy cập tại <https://lsvn.vn/xay-dung-khung-phap-ly-ve-tai-san-so-van-de-cap-bach-nhung-can-than-trong-a157023.html>, Tạp chí điện tử Luật sư Việt Nam, truy cập ngày 01/10/2025.

2. Bản án số 841/2023/HS-PT ngày 01/11/2023 Tòa án nhân dân cấp cao Thành phố Hồ Chí Minh, truy cập tại <https://congbobanan.toaan.gov.vn/3ta1369391t1cvn/>, truy cập ngày 02/10/2025.

3. Bộ luật Dân sự Nhật Bản (Luật số 89 năm 1896, sửa đổi bởi Luật số 44 năm 2023).

4. Anderson Mori & Tomotsune, “*Nhật Bản: Hướng dẫn so sánh các quốc gia về Blockchain năm 2023*”, Hướng dẫn so sánh các quốc gia trong danh sách Legal 500, truy cập tại https://www.amt-law.com/asset/res/news_2024_pdf/publication_0028484_ja_001.pdf, truy cập ngày 10/11/2025.

5. Luật và Quy định về Blockchain và Tiền điện tử năm 2026 - Nhật Bản, truy cập tại <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-cryptocurrency-laws-and-regulations/japan/>, truy cập ngày 10/09/2025.

6. Cơ quan Dịch vụ Tài chính Nhật Bản, ngày 04/7/2025, “*Tài liệu thảo luận Kiểm tra các hệ thống quản lý liên quan đến tài sản tiền điện tử*”, truy cập tại https://www.fsa.go.jp/en/news/2025/20250410_2/01.pdf, truy cập ngày 10/9/2025.

7. Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019).

8. Luật Thi hành án Dân sự Nhật Bản (Luật số 4 năm 1979, sửa đổi bởi Luật số 2 năm 2019).

9. Tokyo District Court, August 5, 2015 (Mt. Gox I): Xác định bản chất pháp lý của tài sản số là quyền đòi nợ đối với sàn giao dịch, không phải là tài sản hữu hình thuộc quyền sở hữu.

10. Yusuke Tachibana, *Blockchain and Finance in Japanese Law*, truy cập tại https://univerlag.uni-goettingen.de/bitstream/handle/3/isbn-978-3-86395-612-7.8/muriel_spindler_08_tachibana.pdf?sequence=1&isAllowed=y, truy cập ngày 11/9/2025.

11. Đạo luật Dịch vụ thanh toán Nhật Bản (sửa đổi năm 2016, có hiệu lực từ tháng 4/2017) (PSA), truy cập tại https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3078/en#je_ch4sc1at1, truy cập ngày 30/9/2025.

12. Quy định trong hướng dẫn về phòng chống rửa tiền và chống tài trợ khủng bố, truy cập tại https://www.fsa.go.jp/common/law/amlcft/211122_en_amlcft_guidelines.pdf, truy cập ngày 30/9/2025.

13. Đạo luật Dịch vụ thanh toán Nhật Bản (sửa đổi năm 2016, có hiệu lực từ tháng 4/2017) (PSA), truy cập tại https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3078/en#je_ch4sc1at1, truy cập ngày 30/9/2025.

14. Quy định trong hướng dẫn về phòng chống rửa tiền và chống tài trợ khủng bố, truy cập tại https://www.fsa.go.jp/common/law/amlcft/211122_en_amlcft_guidelines.pdf, truy cập ngày 30/9/2025.

15. Đạo luật về Hỗ trợ Điều tra Quốc tế và các vấn đề liên quan khác (Nhật Bản), Luật số 69 ngày 29/5/1980, truy cập tại <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/72/en>.

16. Luật Dịch vụ thanh toán 2019 (Payment Services Act 2019).

17. Đạo luật phá sản, Tái cấu trúc và Giải thể 2018.

18. Luật Chống gian lận, truy tìm tài sản và thu hồi tài sản Singapore 2025, truy cập tại <https://www.cdr-news.com/cdr-essential-intelligence/fraud-asset-tracing-recovery/singapore/>.

19. Phán quyết tòa án cấp cao Singapore 2023, truy cập tại https://www.elitigation.sg/gd/s/2023_SGHC_199.

20. Gina Ng, “*Singapore High Court Recognises Cryptocurrency as Property Capable of Being Held on Trust*”, truy cập tại <https://www.morganlewis.com/pubs/2023/08/singapore-high-court-recognises-cryptocurrency-as-property-capable-of-being-held-on-trust>, truy cập ngày 02/10/2025.

21. *Fantom Foundation Ltd v Multichain Foundation Ltd and Multichain Pte Ltd* (2024), truy cập tại <https://www.kgplegal.com.sg/news-and-insights/case-law-summary-fantom-foundation-ltd-v-multichain-foundation-ltd-and-multichain-pte-ltd/>, truy cập ngày 11/9/2025.